

Suomentanut ANNAMARI TYPPÖ

FRIDA SKYBÄCK

WSOY

*Kirjahyllyn
salaisuus*

»Herkullisen runsas tarina koostuu kaikista sellaisista aineksista,
joista syntyy mainio feelgood-romaanii.»

— EXPRESSEN SÖNDAG

*Frida
Skybäck*
≈
*Kirjahyllyn
salaisuus*

SUOMENTANUT ANNAMARI TYPPÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ruotsinkielinen alkuteos

Bokskåpets hemlighet

© Frida Skybäck 2020

Published by agreement with Enberg Agency

Suomenkielinen laitos © Annamari Typpö ja WSOY 2023

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-49370-0

PAINETTU EU:SSA

Isoäidilleni Kerstinille

*ja kaikille niille urhoollisille naisille ja miehille,
jotka vaaransivat henkensä auttaakseen pakolaisia
Juutinrauman yli syksyllä 1943*

PROLOGI

Marraskuu 1943

ANNA KATSOO peiliin ja tuskin tunnistaa kalpeita kasvojaan. Hänellä ei ole viime aikoina ollut ruokahalua. Iho näyttää harmaalta ja kalvakalta ja hiukset ovat menettäneet kiiltonsa.

Äiti seisoo Annan takana ja kiinnittää huntua. Jokainen kampaukseen työnnetty hiusneula tuntuu pistona Annan päänahassa. Anna tarkastelee äitiä, joka asettelee ohutta huntua keskittyneesti paikoilleen. Silmien ilme on vakava ja kireän suun ympärillä näkyy juonteita.

Valkoinen leninki kiiltelee lampun loisteessa. Anna silmäilee aaltoilevaa kangasta. Mahdollisimman yksinkertainen, hän oli sanonut ompelijalle. Mutta silti parempiin häihin sopiva, oli äiti lisännyt. *Parempiin häihin*. Anna tuntee paniikin lähestyvän. Se puristaa rintaa ja tekee hengittämisestä hankalaa. Hän kiskoo varovasti leningin vyötärökaistaletta ja yrittää löysätä kurkkua kiristävää pitsikaulusta.

»En tiedä, pystynkö tähän», hän mumisee.

Äiti siirtää hiusneularasian syrjään. »Nyt huntu pysyy paikallaan», hän toteaa tyytyväisenä.

Anna yrittää nyökätä, mutta siitä ei tule mitään. Viime viikkojen tapahtumat vyöryvät hänen ylitseen. Hän nyhkäisee ja tuntee äidin kädet ympärillään.

»No, no», äiti sanoo ja taputtaa kömpelösti Annan selkää. »Kyllä kaikki järjestyy.»

Äidin ääni on pehmeä, mutta pehmeiden alla on aistittavissa ärtymystä. Anna tuntee sen hyvin ja pelkää, että

äidin kärsivällisyys on loppumassa. Hänen on vaiennettava sisällään myrskyävät tunteet, ne eivät saa murtautua esiin.

»On ihan normaalia olla hermostunut», äiti jatkaa ja hymyilee vaisusti. »Minä olin hääpäivänäni ihan pyöröksissä. Pelkäsin niin kovin, että jokin menee pieleen – kukka-asetelmat epäonnistuvat, ruoka loppuu tai pappi sekoaa sanoissaan. Mutta kaikki meni hyvin.»

Anna tuijottaa lattiaa ja heidän väliinsä laskeutuu hiljaisuus. Äiti on niin lähellä, että Anna voisi koskettaa häntä, mutta silti niin käsittämättömän kaukana. He eivät ole koskaan osanneet puhua asioista, joilla on oikeasti merkitystä.

»Käyn katsomassa, kuinka valmistelut sujuvat», äiti lopulta sanoo ja nyökkää oveen päin. Anna puree huultaan. Hän ei haluaisi jäädä yksin, hän pelkää omia ajatuksiaan, mutta ei hän voi äidin lähtöä estääkään.

Anna astelee hitaasti ikkunan luo. Näköala on upea. Meri hehkuu siniharmaana ja tuuli repii hiekkasärkällä kasvavaa ruohoa. Tyylikäs huvila vain parin kilometrin päässä Hillesgårdenista. Voisivatko asiat paremmin olla-kaan? oli äiti sanonut ihastuneena, kun he ensimmäisen kerran kävivät katsomassa paikkaa. Ajatuskin siitä, että talo on nyt Annan koti, että hän asuu nyt täällä, on niin musertava, että sitä on vaikea edes tajuta.

Hän painaa kämmenen ikkunaa vasten ja tuntee, miten kylmyys säteilee ihon läpi. Hän on kuvitellut koko ajan, että jos hän vain selviytyisi tähän asti, kaikki muuttuisi paremmaksi. Syvällä sisimmässään hän kuitenkin tuntee, kuinka koko hänen olemuksensa edelleen protestoi.

Anna katselee ympäriilleen. Makuuhuone on sisustettu sinisen ja valkoisen sävyin, ja sängyllä on virkattu päiväpeite. Joku on tuonut lipaston päälle maljakollisen kukkia. Kaikki on niin hienoa. Mitään valittamisen aihetta ei ole, ja siitä huolimatta hän tuntee halua hangoitella vastaan. Yhä vain hänen sydämensä toivoo ihmettä tapahtuvaksi.

Hän sulkee silmänsä ja kuulee äidin äänen. Painaa kädet rintaa vasten ja hengittää. *Älä ole niin itsekäs. Ajattele meitä muita, meidänkin on kannettava sinun päätösesi seuraukset.*

Anna nielaisee. Hänellä on niin monta kysymystä vailla vastausta. Hän tuntee olevansa myrskyn silmässä. Mistä hän voisi tietää, mikä on oikein?

Hän tuijottaa puutarhaa, näkee ikivihreät pensaat muurin vierustalla ja kuulee kaukaa meren pauhun. Suru painaa harteita raskaana, mutta hän ei saa näyttää sitä. Maailma hänen ympärillään kutistuu. Hänen edessään avautuu vain yksi tie. Sen ymmärrettyään hän hengittää syvään. Vaihtoehtoja ei ole, hän tajuaa sen nyt.

Hän irrottaa varovasti hakaset ja räpäyttää ikkunan auki. Marraskuun kylmä tuuli tunkee sisään ja riuhtoo morsiuskampausta, mutta Anna ei välitä. Hänen on kuultava meren ääni, hengitettävä suolan tuoksua.

»Anteeksi», hän kuiskaa ja tuntee sydämensä särkyvän.
»Anna anteeksi, rakas.»

1

Huhtikuu 2007

REBECKA TEKEE vielä viimeisen kierroksen suuressa kuhlakuoneistossa ja tarkistaa, ettei mitään ole unohtunut. Aamuauringon säteet lankeavat sametinpehmeälle matolle ja metallirunkoisen sohvapöydän lasipinta kimmeltää valossa.

Joar nojaa keittiötasoon espressokuppi kädessään. Hän on pukeutunut italialaisen räätälin käsin ompelemaan tummanharmaaseen pukuun, jonka takki korostaa hänen hartioitaan. Hän näyttää tuttuun tapansa sekä tyylikkäältä että hillityltä, ihmiseltä, joka on onnistunut kaikessa mutta ei silti halua nostaa itseään framille.

»Olen edelleen sitä mieltä, että lähteminen on huono ajatus. Sinun pitäisi jäädä ja näyttää pomollesi, että hän on tehnyt virheen. Loma juuri nyt antaa väärän signaalin.»

»Mutta isoäiti on sairaalassa.»

»Tiedän sen, mutta hoitajahan sanoi, ettei hänellä ole hengenhätää. Eikö äitisi voisi huolehtia hänestä ainakin viikonloppuun asti?»

Rebecka pudistaa päätään.

»Minun on pakko mennä. Kyllähän sinä tiedät, etten ole käynyt kotona pitkään aikaan.»

»Okei, tee kuten tahdot. Mutta sinun pitää pysyä lujana, jos haluat saada heidät muuttamaan mielensä.»

»Joo joo, tiedän kyllä», Rebecka mutisee.

Joar venyttelee.

»Eihän haittaa, etten minä tule mukaan?»

»Ei tietenkään. Sinullahan on se oikeudenkäynti hoidettavana.»

Joar näyttää helpottuneelta, katsoo itseään eteisen peilistä ja korjaa paidan tärkättyä kaulusta.

»Se on tähänastisen urani kovin koitos», hän toteaa. »Mutta jos jotakin tapahtuu, voit ilman muuta soittaa minulle.»

Rebecka nyökkää. Vaikka hän oli tiennyt, ettei Joar todennäköisesti pystyisi ottamaan lomaa näin lyhyellä varoitusajalla, hän on silti pettynyt. Joar on käynyt hänen kanssaan Helsingborgissa vain yhden ainoan kerran, ja se vierailu loppui lyhyeen, kun miehen oli pakko palata takaisin kotiin työhön liittyneen hätätilanteen vuoksi. Rebecka pyörittelee kihlasormustaan. Olisi ollut mukavaa, jos Joar olisi lähtenyt hänen tuekseen, mutta tällaista heidän elämänsä on. Kumpikin on panostanut vahvasti uraansa, eikä Joar voi tuosta vain jättää kaikkea hänen vuokseen.

Teräksenharmaan matkalaukun vetokahva loksahuttaa, kun Rebecka nostaa sen yläasentoon. Hän viivyttelee, vaikka hänen pitäisi olla jo menossa. Kun Joar laskee kuppinsa pöydälle ja astuu hänen luokseen, Rebecka tajuaa, miten kovasti on kaivannut halausta. Mutta Joar suutelee kin häntä vain kevyesti otsalle.

»Me siis näemme parin päivän kuluttua?»

»Niin», Rebecka vastaa.

Asemalla on paljon ihmisiä. Rebecka pujottelee heidän välistään ensin laiturille ja sitten junaan. Hän tuntee olonsa oudon turraksi – hän kuulee puhetta ympärillään, mutta ei oikein erota sanoja. Kun kookas, tiukkaan liiviin ahtautunut konduktööri sanoo jotakin, Rebecka nyökkää vaiti ja näyttää lippuaan. Hänellä ei ole aavistustakaan mitä mies vastaa, mutta hän seuraa katseellaan kun tämä kulkee vauunun läpi. Juna lähtee liikkeelle ja lipuu kaupungin halki,

mutkuttelee eteenpäin ja heiluu niin, että konduktööri huojuu kuin puu ja joutuu ottamaan tukea penkkien selkännojista.

Kun Tukholma on jäänyt taakse, Rebecka pystyy vihdoin rentoutumaan. Hän nojaa päätään ikkunaan. Hän oli valvonut koko yön ja pyörinyt ryppyisissä lakanoissa. Neljän tienoilla hän oli antanut periksi ja siirtynyt keittiöön juomaan teetä. Tuijottanut yksin pimeää ja tarkkaillut muita ikkunoita, joissa paloi valo.

Rebeckan on vaikea olla ajattelematta eilistä kokousta. Hän on jo usean vuoden ajan tavoitellut Senior Managerin paikkaa. Se on ollut hänen tähtäimessään kaikkina niinä varhaisina aamuina ja myöhäisinä iltoina, jotka hän on viettänyt toimistossa. Kaikki ne kerrat, kun hän on työnsä vuoksi joutunut kieltäytymään juhlista, matkoista ja hauskoista päivälliskutsuista, hän on ajatellut saavansa uhrauksistaan korvauksen sinä päivänä, kun hänestä tulee Henning & Schusterin kaikkien aikojen nuorin Senior Manager. Birgitta, heidän osastonsa johtaja, oli luvannut paikan hänelle. Miksi se sitten olikin annettu Markukselle?

Joarin mielestä hänen pitäisi riitauttaa päätös, mutta Rebecka tietää, ettei se muuttaisi mitään. Hänen ylin pomonsa ei ikinä muuttaisi mieltään. Rebecka oli kerran huomauttanut, että erään heidän suurimman yritysasiakkaansa taseeseen oli kirjattu liian paljon liikearvoa, ja Boman on siitä lähtien katsonut häntä syrjäkarein. Rebeckan mielestä yrityksen olisi pitänyt tehdä poistokirjaus, mutta Boman oli päättänyt jättää asian huomiotta. Jälkeenpäin Rebecka ymmärtää, että hänen huomautuksensa on voinut näyttää Bomania kohtaan suunnatulta kritiikiltä.

Juna on lisännyt vauhtia ja jyskyttää kotoisasti raiteita pitkin. Rebecka keinahtelee istuimellaan. Pöytäpaikalla vaunun toisella puolella istuu kaksi naista vastakkain. Toinen on Rebeckan ikäinen, toinen todennäköisesti hänen

äitinsä. He juttelevat tuttavallisesti ja herähtävät toisinaan nauruun.

Rebecka miettii omaan äitiään. Hän ei ole tavannut Camillaa edellisen Skånen-vierailunsa jälkeen. Neljän viime vuoden aikana he ovat puhuneet vain puhelimesta. Ne ovat olleet lyhyitä ja vaisuja keskusteluja joulun alla tai kun jompikumpi heistä on täyttänyt vuosia. Ja joka ikinen kerta on ollut yhtä vaivaannuttava. Tuntuu kuin heillä ei olisi mitään puhuttavaa, ei lainkaan yhteistä kieltä. Keskustelut ovat lyhytsanaisia ja väkinäisiä ja onnistuvat vain vahvistamaan käsitystä heidän välillään ammottavan kuilun syvyydestä.

Viininpunainen kynsilakka on alkanut lohkeilla, ja Rebecka rapsuttaa lakkakerroksen reunaa. Pitäisikö hänen soittaa äidille ja kertoa, mitä on tapahtunut? Vaikka kaipa tämä tietää jo. Kotipalvelun nainen on varmasti ilmoittanut asiasta. Eiköhän hän tapaa äidin sairaalassa. Eihän äiti voi olla käymättä katsomassa osastolle joutunutta isoäitiä.

Normaalisti Rebecka pitää säännöllisesti yhteyttä isoäitiinsä, mutta viime viikkoina AT-projekti on pitänyt hänet niin kiireisenä, että yhteydenpito on jäänyt. Nyt omatunto kalvaa. Isoäiti on aina ollut Rebeckan kiintopiste, turvapaikka maailmassa. Rebeckan olisi pitänyt pystyä irrottamaan sen verran aikaa, että olisi soittanut isoäidille.

Maisema vilahtelee junan ohi. Niityt, järvet, tehdaskaupungit ja maatilat asettuvat kuin tauluiksi ikkunankehysiin. Rebecka ottaa puhelimen esiin ja puntaroi sitä kädessään. Hoitaja oli sanonut eilen, että isoäidin käsi oli leikattu murtuman vuoksi ja hän oli ollut hereillä. Hoitaja oli kuulostanut niin stressaantuneelta, ettei Rebecka ollut halunnut häiritä toistamiseen. Hän oli ajatellut, että isoäiti olisi joka tapauksessa liian väsynyt puhumaan puhelimesta ja oli siksi vain pyytänyt hoitajaa kertomaan, että Rebecka oli tulossa häntä katsomaan. Nyt Rebeckaa kuitenkin

kaduttaa. Hän haluaa kuulla isoäidin tutun ja turvallisen äänen. Mutta kun hän naputtelee sairaalan numeron, se tuuttaa varattua.

Runsaan viiden tunnin kuluttua Rebecka saapuu Helsingborgin rautatieasemalle. Hän nousee katutasolle ja seuraa aseman vilinää. Kaikki näyttää täsmälleen samalta kuin edelliselläkin kerralla. Liukuportaat rullaavat tasaista tahtia kohti lauttaterminaalia, kioskien kirjavat kyltit ja makeistelineet ovat entisellään, ja suurten lasiseinien takana hämmöttää satama-allas.

Rebecka kipuaa mäkeä ylös kohti harmaalta betonimöhkäleeltä näyttävää sairaalaa ja seuraa kylttejä, jotka viitoittavat reitin ortopedian poliklinikalle. Punaisten ovien toiselta puolelta hän löytää vaalean laattalattian, pastellinväriset seinät ja korillisen sinisiä kengänsuojia sateisten päivien varalle.

Rebeckaa puistattaa. Hän inhoaa sairaalaympäristöä. Ajatuskin osastolle astumisesta saa hänet voimaan pahoin, mutta lopulta hänen onnistuu pakottaa itsensä sisään.

Odotushuoneessa on akvaario. Trooppiset kalat uisken-televat kasvien ja pienen keraamisen linnoituksen lomassa. Rebecka odottaa, kunnes kyllästyneeltä näyttävä hoitaja tarjoutuu opastamaan hänet perille. Hoitaja raahustaa käytävää pitkin valkoiset muovijalkineet naristen.

Isoäiti makaa vuoteessa ja näyttää laihemmalta kuin Rebecka muistaa. Kasvot ovat kapeat ja verisuonet kuultavat kalpean ihon läpi. Rebecka epäröi. Hän ei ole totunut näkemään isoäitiä aloillaan. Tavallisesti Anna on aina jalkeilla. Ellei hän ole säilömässä tai kokkaamassa isoa padallista ruokaa, hän touhuaa jotakin puutarhassa. Ja tavallisesti hän myös laittaautuu päivää varten. Vaikka Rebecka nousisi miten aikaisin aamulla, isoäidin kiiltävät hiukset on aina kammattu kauniisti, mekko silitetty ja

huulet punattu. Sairaalan lakanoissa makaava hahmo näyttää oudolta.

»Sinulle tuli vieras», hoitaja sanoo kovaan ääneen, ja isoäiti räpäyttää väsyneesti silmiään.

»Mitä sinä sanoit?» hän kysyy.

Hoitaja taputtaa isoäidin kättä ja nyökkää Rebeckaan päin.

»Vieras», hän toistaa.

Anna kääntää päätään ja näyttää niin hämmentyneeltä, ettei Rebecka ole varma, tunnistaako isoäiti hänet.

»Hei.»

»Rebecka?»

»Kyllä, minä tässä. Miten sinä voit?» hän kysyy ja astuu hitaasti sängyn viereen.

Isoäiti katsoo hoitajaa kysyvästi.

»Hän kysyi, miten sinä voit», hoitaja toistaa.

»Mursin käteni.»

»Voi, miten ikävää», Rebecka sanoo niin kovalla äänellä kuin pystyy. »Onko se kipeä?»

Isoäiti nyökkää. »Millä sinä tulit?»

»Junalla.»

»Tukholmasta asti?»

»Kuulin, että olit kaatunut. Tulin niin pian kuin pääsin.»

»Ja minä näytän ihan kamalalta», isoäiti sanoo ja silittää terveellä kädellään vapaana roikkuvia hiussuortuvia.

»Höpsis. Näytät oikein hyvältä.»

Hoitaja yskäisee ja katsoo Rebeckaa merkitsevästi. »Voit olla vielä pari minuuttia, mutta sitten hänen on levättävä.»

»Ilman muuta. Kiitos.»

Heti kun hoitaja on kadonnut käytävään, Rebecka poimii laukustaan valkoisen rasian. »Toin vähän tuliaisia. Wiener nougat -konveheteja.»

Isoäiti tarttuu suklaarasiaan ja hymyilee heikosti. »Suosikkejani. Kiitos», hän sanoo.

»En voi olla pitkään, mutta tulen huomenna uudestaan», Rebecka sanoo. »Tarvitsetko jotakin kotoa?»

Isoäiti katsoo häntä väsynein ilmein. Rebeckan on vaikea tajuta, miten paljon isoäiti on vanhentunut viime kerrasta. Onhan hän välillä vaikuttanut puhelimessa hiukkasen hajamieliseltä, mutta ei Rebecka ole osannut edes aavistaa, että hänestä on tullut näin hauras. Tavallisesti niin täyteläiset posket ovat kuopalla ja silmänympärysiho roikkuu. Vuoteessa makaava nainen näyttää ihan eri ihmiseltä kuin hänen energinen, elämää täynnä oleva isoäitinsä.

»En usko», isoäiti mumisee.

»Oletko varma? Voin ihan hyvin käydä hakemassa sinulle vaatteita tai toilettitarvikkeita. Voin käydä kaupassakin ostamassa hedelmiä tai jonkun hyvän kirjan tai ristikkolehden.»

Anna näyttää ryhdistyvän, ja kun hän nostaa katseensa, siinä on uutta terävyyttä.

»Voisitko pitää taloa silmällä?»

»Totta kai. Kerro vain, mitä pitää tehdä»

Isoäiti kurottuu ottamaan käsilaukkunsa, ja Rebecka huomaa kämmenselkään teipatun kanyylin.

»Voisitko kastella kukat?» isoäiti kysyy ja ojentaa Rebeckalle avainnippunsa.

»Ilman muuta.»

Isoäiti vilkaisee ovea ja viittooo sitten Rebeckaa lähemmäs.

»Ne yrittävät viedä sen minulta.»

»Viedä minkä?»

»Talon», isoäiti kuiskaa raskaasti. Jokainen sana tuntuu olevan kovan työn takana. »Sinun pitää vahtia sitä, kunnes pääsen takaisin kotiin.»

»En usko, että kukaan yrittäisi viedä sitä sinulta.»

»Ne eivät voi tehdä mitään, jos sinä asut siellä», isoäiti jatkaa kuin ei olisi lainkaan kuullut Rebeckan sanoja.

Isoäiti on varmasti pyörällä päästään leikkauksen jälkeen, Rebecka ajattelee, ja nyökkää sitten.

»Älä ole huolissasi. Minä pidän siitä huolta.»

Alun perin hänen oli tarkoitus jäädä vain pariaksi yöksi ja yöpyä hotellissa Kärnanin keskiaikaisen tornin juurella, mutta jos isoäiti niin haluaa, hän voi tietenkin majoittua tämän talossa.

Kun hoitaja palaa huoneeseen, Anna painaa sormen huulilleen salaisuuden merkiksi.

»Miten voit?« kyllästyneeltä vaikuttava nainen kysyy tylästi. Isoäiti sulkee silmänsä ja hänen silmäluomensa nykivät.

»Väsyttää.»

»Hän tarvitsee lepoa», hoitaja toteaa.

Rebecka painaa käden isoäidin poskelle. »Hyvä on, minä lähden nyt», hän sanoo. »Nähdään huomenna.»

Hän nyökkää hyvästiksi, työntää isoäidin avaimet taskuunsa ja astuu käytävään. Hän kysyy vastaanottotiskiltä, milloin isoäiti todennäköisesti pääsee sairaalasta kotiin. Tiskin takana istuva hoitaja vastaa, että Anna pääsee kotiin heti, kun on riittävän pirteä, ja että siinä menee tavallisesti viikon verran.

Se on pidempään kuin Rebecka oli suunnitellut, mutta jos isoäiti tarvitsee häntä, asia on varmasti järjestettävissä. Hänellä on käyttämättömiä lomapäiviä vaikka kuinka paljon, hänen paras ystävänsä ja työtoverinsa Nelly on luvannut huolehtia hänen asiakkaistaan, jos jotakin ilmaantuu, ja AT-projekti on tarkasteltavana, joten hän ei joka tapauksessa pysty edistämään sitä ennen kuin aineisto tulee takaisin. On sitä paitsi hyvä olla paikalla varmistamassa, että isoäiti pääsee asettumaan takaisin kotiin kaikessa rauhassa ennen kuin Rebecka palaa Tukholmaan. Töissä tilanne on sitä paitsi muutenkin sellainen, ettei Birgitalla voi olla mitään sitä vastaan, että hän on poissa pari ylimääräistä päivää.

2

ISOÄIDIN TALO on Helsingborgin eteläpuolella, riippakoivujen ympäröimällä kukkulalla. Ensi näkemältä talo näyttää olevan entisellään, mutta mitä lähemmäs Rebecka pääsee, sitä enemmän hän huolestuu.

Normaalisti niin hyvin hoidettu puutarha on villiintynyt. Leikkaamatta jäänyt ruoho sojottaa kellastuneena, ja harittavahaaraiset pensaat ovat levittäytyneet talon seinustalle. Rebecka huomaa, että katolta on pudonnut tiiliä, ja tullessaan lähemmäs hän näkee, että myös kuistin kattopahvi on irronnut ja sen alle on päässyt kosteutta. Väsyneenä hän laskee laukkunsa maahan. Miten on edes mahdollista, että talo on päässyt rapistumaan näin pahasti muutamassa vuodessa?

Rebecka astelee aidan luo. Siitä puuttuu niin monta sälettä, että se muistuttaa hampaatonta suuta. Hän koskettaa vinossa roikkuvaa postilaatikkoa, jonka kansi kirskahattaa, kun hän avaa sen.

Rebecka pyyhkii ruosteen sormistaan ja tyhjentää laatikon, mutta seisahtaa sitten kapealle pihatielle, joka johtaa ulko-ovelle. Aikooko hän todellakin mennä sisään? Talo näyttää siltä kuin se voisi hetkellä millä hyvänsä romahtaa kaasaan. Sikikö isoäiti oli pyytänyt häntä pitämään siitä huolta? Uskooko hän, että Rebecka voisi pelastaa talovanhuksen?

Nikkarityyliset koristelistat, joista isoäiti on aina ollut niin ylpeä, ovat rapistaneet maalinsa, ja kiinteän penkin päälle on kasautunut rojua. Rebecka kapuaa varovasti

kuistille ja silmäilee lattialankkuja. Ne nitisevät hänen allaan, mutta eivät anna periksi. Hän ottaa avainnippun esiin, etsii joukosta tutun avaimen ja työntää sen lukkoon. Ovi avautuu ja kostea, ummehtunut ilma iskee vasten Rebeckan kasvoja. Hän hengittää syvään ja astuu sitten kynnyksen yli.

Isoäidin takit roikkuvat tavalliseen tapaan rivissä hattuhyllyn alapuolella, mutta lattia on sanomalehtien peitossa. Rebecka ei riisu kenkiä vaan jatkaa kohti keittiötä, jossa häntä odottaa sotkuinen näkymä. Tiskipöytä on tyhjä, mutta altaassa on röykkiö likaisia posliiniastioita. Leikkuulaudalla lojuu puolikas limppu muoviin käärittynä ja ikkunalauta on mustanaan kuolleita karpäsiä.

Rebecka ottaa kihlasormuksen sormestaan ja pudottaa sen pieneen tinakuppiin, käärii hihansa, täyttää altaan lämpimällä vedellä ja tiskiaineella ja ryhtyy hommiin. Kun tiskit on hoidettu, hän tyhjentää pöydälle unohtuneen hedelmäkulhon keittiöroskikseen. Banaanit ovat tummuneet läpikotaisin ja appelsiineissa on vihreitä homepilkkuja. Hedelmäkulhon on täytynyt lojua pöydällä koskemattomana jo pitkään ennen isoäidin sairaalaan joutumista.

Isoäidin tuoli on vedetty esiin. Näyttää siltä kuin hän olisi vasta noussut pöydästä ja lähtenyt hakemaan jotakin. Pöydällä on lyijykynä, ristisanatehtävä ja lukulasit sekä joukko pilleripurkkeja.

On selvää, ettei Anna pysty nykyisessä kunnossaan asumaan täällä yksin. Miksei kukaan ole sanonut mitään? Rebecka tietää, että hänet on merkitty yhteyshenkilöksi, mutta kukaan kotipalvelusta ei ole ollut häneen yhteydessä. Eikö heidän olisi pitänyt soittaa hänelle huomattuaan, miten raihmainen isoäidistä oli tullut?

Rebecka tarttuu puolillaan olevaan kahvipannuun ja huuhtelee sen ennen kuin laittaa uuden satsin tippumaan. Ainakin tuoreen kahvin tuoksu peittäisi talossa leijuvan epämiellyttävän hajun.

Jääkaapissa ei ole kuin vajaa purkki majoneesia, muutama nahistunut porkkana, kuivumaan päässyt juustonkannikka ja pullollinen viinimarjamehua. Ruokakomerosta Rebecka löytää makaronipakkauksen, hieman näkkileipää, pari säilykepurkkia ja kolme pölyistä viinipulloa, joiden kaulaan on kiinnitetty jo valmiiksi lahjaruusukkeet. Ne nököttävät kaapin perukalla surkean näköisinä, kuin muinaisjäänteinä ajasta, jolloin isoäidille vielä sateli kyläilykutsuja.

Hetken aikaa Rebecka miettii, pitäisikö hänen piilottaa viinipullot, mutta suuntaa sitten ajatuksensa toisaalle. Miksi isoäidillä on niin vähän ruokaa kotona? Ennen hänen jääkaappinsa oli aina täyteen ahdettu. Saako hän riittävästi ravintoa niistä aterioista, jotka kotipalvelu toimittaa? Rebecka huokaa. Hän luuli tulevansa vain kastelemaan pelargonit, mutta nyt hän tajuaa, että isoäiti todellakin tarvitsee hänen apuaan. Tekemistä on paljon. Hänen on ehdottomasti helpointa jäädä tänne yöksi. Tosin siinä tapauksessa hänen on hypättävä bussiin ja käytävä ruokaostoksilla kaupungissa. Talokin pitää saada lämpimäksi. Nyt sisällä on melkein kylmempää kuin ulkona.

Rebecka tutkii olohuoneen takkaa. Sen edessä on korillinen polttopuita. Rebecka avaa takan luukun ja lykkää pari halkoa kuivien oksien ja sanomalehtipaperilla täytetyn maitotölkin päälle. Isoäidillä on varma tapa saada tuli syttymään.

Menee hetki ennen kuin puut ottavat tulta, ja sitä odottaessaan Rebecka tekee tupatarkastuksen. Olohuoneen lattia on koriste-esineiden ja puolityhjien pahvilaatikoiden peitossa. Näyttää siltä kuin isoäiti olisi ollut käymässä läpi omaisuuttaan ja pakkaamassa sitä laatikoihin, mutta seinä reunustavat edelleen täyteen ahdetut kirjahyllyt ja keskellä huonetta seisoo vaaleanpunainen samettisohva, jolla Rebecka lapsena nukkui ollessaan kylässä. Hän vietti usein viikonloppunsa isoäidin luona. Mummola oli hänen

turvapaikkansa, jossa hän sai tehdä mitä ikinä halusi – leikkiä, leipoa, pelleillä ja syödä kotitekoista ruokaa. Isoäidillä oli aina aikaa hänelle. Isoäiti ei koskaan ajatellut Rebeckan olevan häiriöksi. Muutamaa vuotta myöhemmin, kun teiniikäisen Rebeckan vointi oli huonoimmillaan ja he riitelivät jatkuvasti äidin kanssa, hän muutti Björkbackeniin ja nukui telttasängyssä olohuoneen taaimmaisessa nurkassa.

Myös pieni makuuhuone on täynnä tavaraa. Vuoteella on kasa vaatteita ja lattialla pahvilaatikkopino. Näyttää siltä kuin Anna olisi ollut aikeissa muuttaa pois. Jos se pitää paikkansa, miksei hän ollut sanonut mitään Rebeckalle? Hän muistelee, mitä isoäiti oli sanonut sairaalassa. Joku halusi viedä talon häneltä. Ovatko kotihoidon ihmiset ehdottaneet, että isoäidin olisi aika muuttaa vanhainkotiin? Siksikö talo on täynnä muuttolaatikoita?

Yksi laatikoista tukkii makuuhuoneen sisäänkäynnin ja Rebecka työntää sen sivuun. Oli miten oli, jonkun on siivottava sotku. Jos isoäiti haluaa palata kotiin sairaalassaolonsa jälkeen, mikään ei saa sitä estää. Talossa voi varmasti tehdä muutoksia niin, että se täyttää paremmin isoäidin tarpeet.

Rebecka pyyhkäisee sormella hyllynreunaa ja tuijottaa sormenpäähän kertyvää pölykerrosta. Koska hän aikoo joka tapauksessa olla täällä muutaman päivän, hän voi valan hyvin ryhtyä laittamaan paikkoja kuntoon. Hän on aina ollut kätevä käsistään, joten hän selviää varmasti myös parin irronneen kattotiilen kiinnittämisestä. Eikä kuistin kattopahvin vaihtaminenkaan voi kovin vaikeaa olla. Jos hän aikoo yöpyä täällä, hänen kannattaa vuokrata auto, niin hän voi käydä ostamassa tarvikkeita rautakaupasta ja tehdä pari keikkaa kaatopaikalle. Mutta ihan ensin hänen on siivottava. Talossa on tehtävä perinpohjainen suursiivous.

Jostakin kauempaa kuuluu pauketta, ja Rebecka vilkaisee ulos ikkunasta. Lähinaapurissa parinsadan metrin päässä on maatila. Rebeckalle tulee mieleen Gerd, sen

omistaja. Hän on aina ollut hyvä ystävä isoäidille. Sattuisiko Gerd tietämään enemmän viime aikojen tapahtumista?

Naapuritila on suuri. Päärakennus on ylväs, 1900-luvun alussa rakennettu talo, jossa on lasikuisti. Lisäksi tilalla on uusi navetta ja vanhempi lato. Rebecka muistelee kaikkia niitä kertoja, kun hän ja isoäiti kävivät kylässä Gerdin luona. Hän muistaa tuoreiden leipomusten tuoksun, öljytyt puulattiat, kaakeliuunit, tilavan keittiön ja valurautaisen liedien, jolla teevesi lämmitettiin ja Rebecka sai auttaa. Mutta nyt jokin on vinossa, tila ei näytä yhtä kotoisalta kuin ennen. Ikkunoissa ei ole kukkia eikä koriste-esineitä, ja muutamat leveillä portailla olevat ruukut ammottavat tyhjyyttään.

Metallinen pauke kuuluu ladosta.

»Haloo?» Rebecka huhuilee varovasti vastausta saamatta. Hän kävelee ääntä kohti, mutta näkee metelin aiheuttajan vasta kuljettuaan kulman taakse. Hänen ikäisensä mies seisoo valtavan traktorin konepellin edessä ja touhuaa jotakin. Vaikka ilma on viileä, miehellä on yllään vain farkut ja sottainen valkoinen t-paita, joka myötäilee hänen selkäänsä. Iho on päivettynyt ja hihan alta pilkottaa aavistus tatuoinnista.

»Anteeksi», Rebecka sanoo ja kakistaa kurkkuaan.

»Mitä?»

»Hei», Rebecka sanoo ystävällisesti. »Minä olen Rebecka.»

»Arvid. Taisit ajaa liittymän ohi», mies vastaa nostamatta katsettaan. »Sinun pitää palata pari kilometriä takaisin päin.»

»En minä ajanut ohi.»

Arvid kääntää päätään ja tuijottaa häntä. Tarkkaavainen katse horjuttaa Rebeckan itseluottamusta, ja yhtäkkiä hän tuntee olevansa väärässä paikassa jakkuineen, polvipituisine hameineen ja korkeakantaisine samettisaapikkaineen.

»Okei. No, en myöskään halua ostaa mitään.»

Rebecka on vuosia paennut menneisyyttään. Kun hänen isoäitinsä Anna joutuu sairaalaan, hän palaa vastahakoisesti kotiseudulleen Skåneen. Isoäidin kotia siivotessaan Rebecka löytää vanhan päiväkirjan ja 1940-luvulla kirjoitettuja kirjeitä. Tarina toisesta maailmansodasta ja nuoresta, rakastuneesta Annasta herää henkiin. Sota-ajan voimallinen rakkaus aiheuttaa hyökyaaltoja vielä vuosikymmenten yli, ja Rebecka ymmärtää, ettei hän ole ainoa, jonka täytyy tehdä sovinto menneisyyden kanssa. Mutta mitkä ovat ne synkät salaisuudet, joita rakas isoäiti on piilottellut kaikki nämä vuodet?

»Kirjahyllyn salaisuus on intensiivinen, monivaiheinen ja lämmin tarina rakkaudesta, kohtalosta ja rohkeudesta. Kaksi rinnakkaista tarinaa kutoutuu taitavasti yhteen hyvin kirjoitetuksi ja lukemisen arvoiseksi romaaniksi.» – BTJ

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-49370-0

